

Archeologienota
Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem
Zulte – Zaubeeekstraat

Programma van Maatregelen

Ons kenmerk :	ORTEC2401236
Kenmerk initiatiefnemer :	TR990325
Auteurs :	Liesbet Van den Bruel Ward Decramer Alexander Doucet
Datum verslag :	7 maart 2025
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2024F296 & 2024K72
Wettelijk depot :	D/2024/15.001/95

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferrariskaart (ca. 1777; bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:

Liesbet Van den Bruel (OE/ERK/Archeoloog/2015/00025)

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2024/15.001/95

INHOUDSTAFEL

Deel 3: Programma van maatregelen	4
1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
2 Gemotiveerd advies.....	9
3 Programma van maatregelen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem.....	13
Ondertekening.....	14

Deel 3: Programma van maatregelen

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed	2024F296 (bureauonderzoek) 2024K72 (landschappelijk bodemonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)
Locatie	Provincie: Oost-Vlaanderen Gemeente: Zulte Adres: Zaubeeekstraat (Fig. 3.1)
Kadastrale gegevens	Zulte, afdeling 2, Olsene, Deelgebied 1: Sectie B, percelen 1100A, 1058D (deels) Sectie C, 288F3 (deels), 288B4 (deels), openbaar domein Deelgebied 2: Sectie B, perceel 1050H (deels) Deelgebied 3: Sectie C, openbaar domein
Bounding Box	Punt 1: X = 86224, Y = 179481 Punt 2: X = 86301, Y = 179572
Oppervlakte projectgebied (buiten een archeologische zone)	3 664 m ² Deelgebied 1: 2 499 m ² Deelgebied 2: 648 m ² Deelgebied 3: 517 m ²
Einddatum bureauonderzoek	7 maart 2025
Relevante termen¹	Oost-Vlaanderen; Zandstreek; natte lemig zandgronden; droge zandgronden; OB gronden; Neolithicum; Romeinse periode; Middeleeuwen; Nieuwe Tijd.
Bebouwde zones	Het projectgebied omvat een deel van een dubbele spoorweg, een deel spoorwegberm, een deel van een bestaand fietspad, een deel van de Olsenestraat, een deel van de Zaubeeekstraat, een deel van de Zaubeeek, een verharde stockageplaats, braakliggende grond, weiland, een deel van een tuin en beboste terreinen.

¹ <https://thesaurus.onroenderfgoed.be>

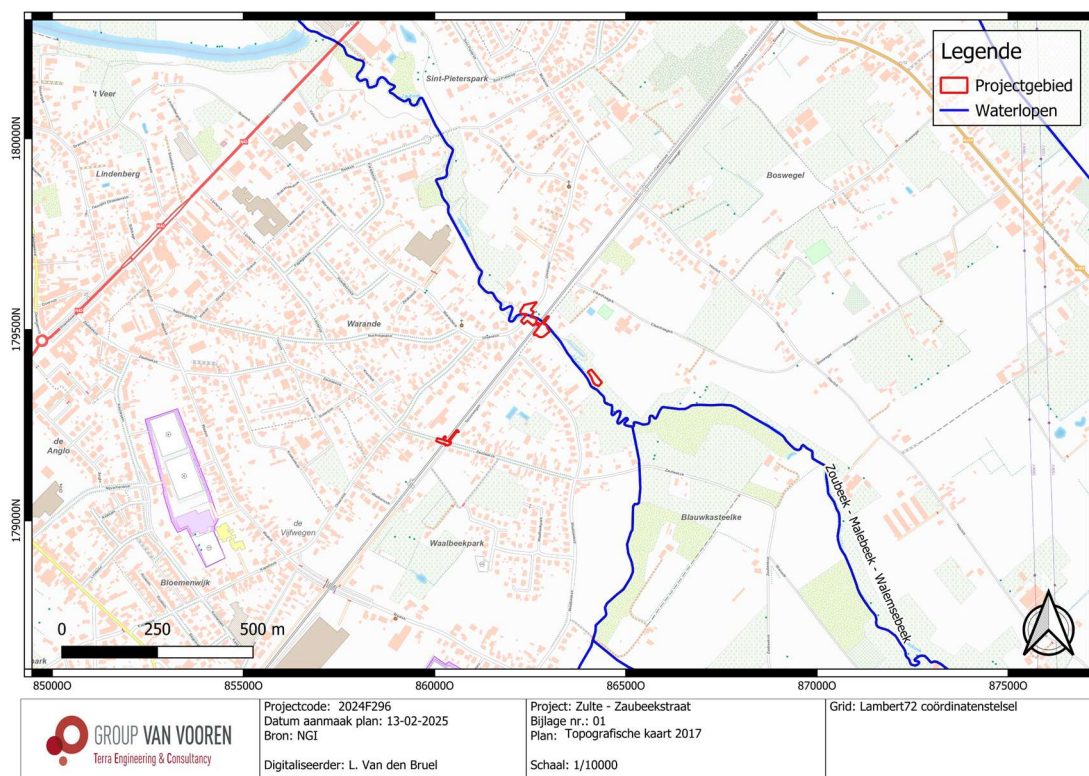

Fig. 3.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

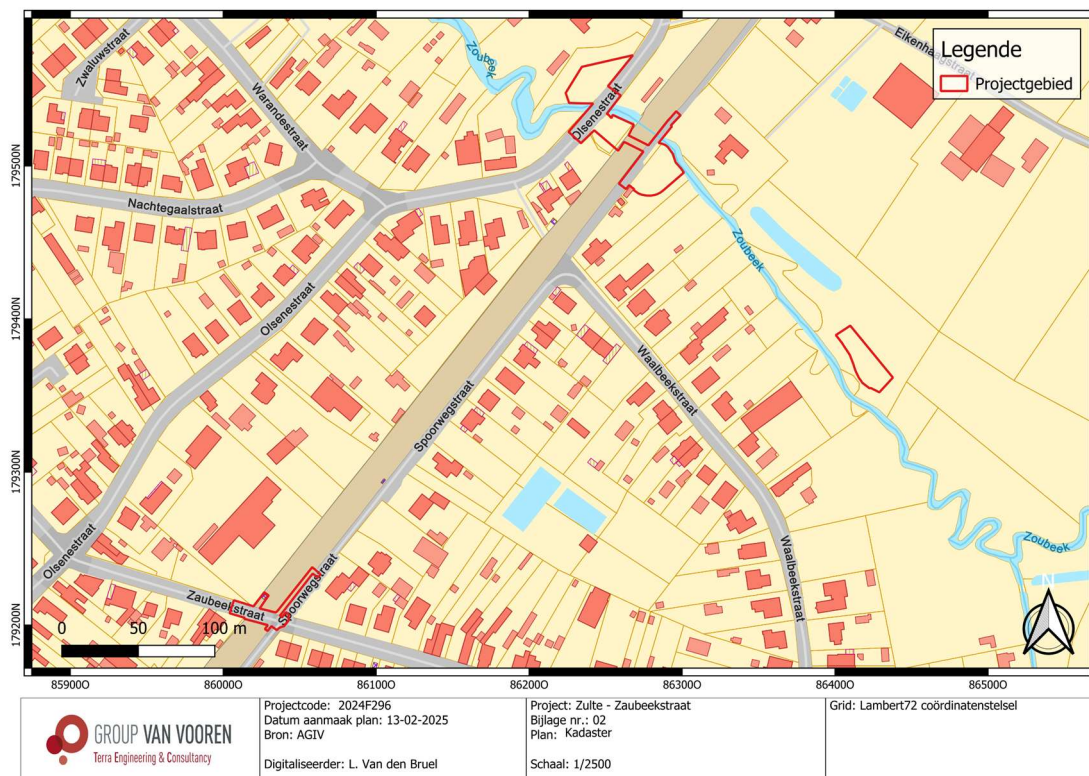

Fig. 3.2: Kadasterplan met situering van het projectgebied (© AGIV).

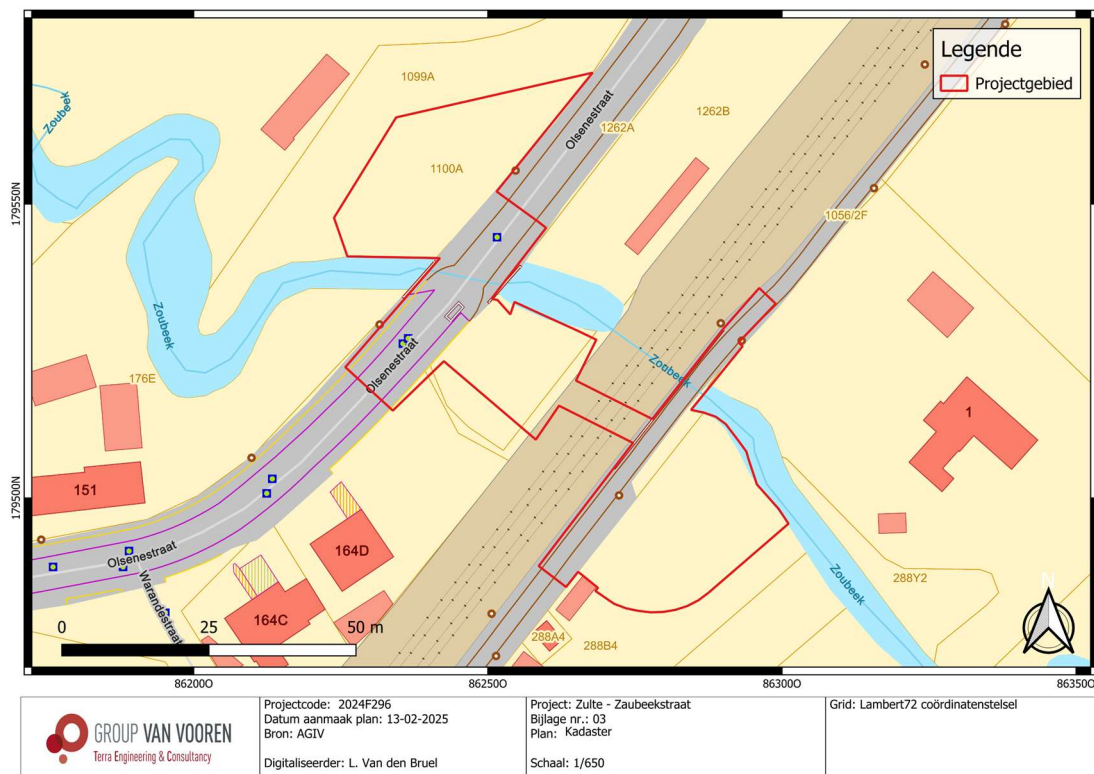

Fig. 3.3: Kadasterplan met situering van deelgebied 1 van het projectgebied (© AGIV).

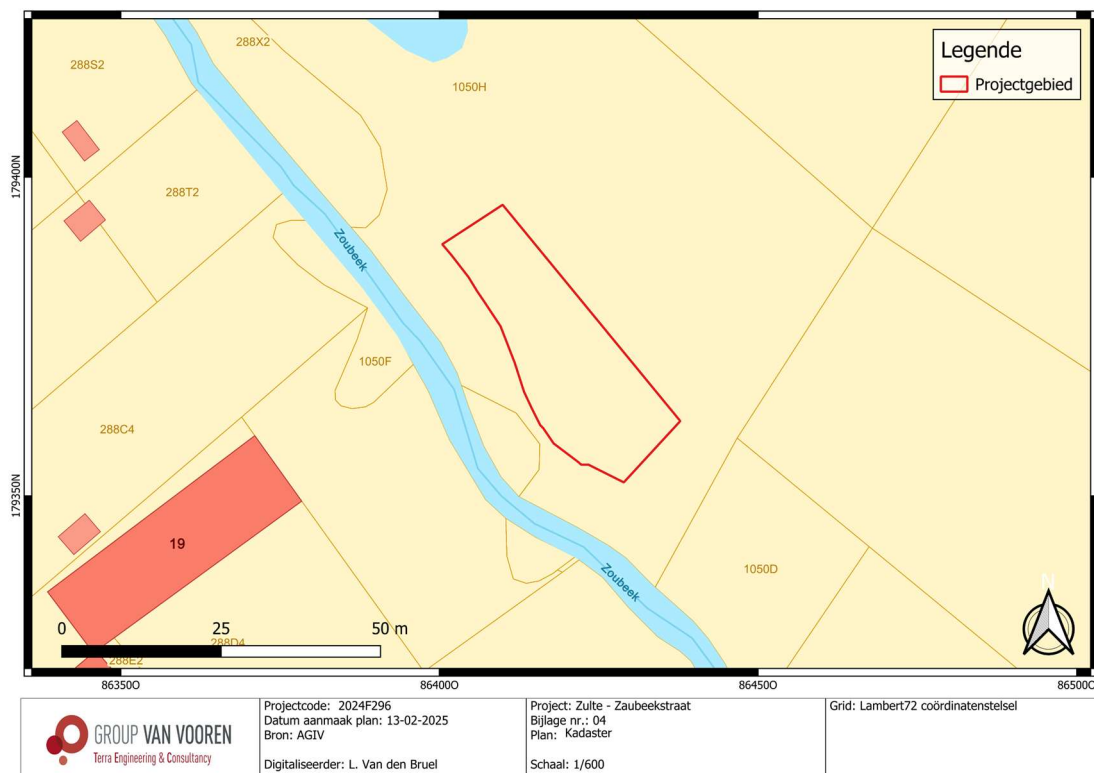

Fig. 3.4: Kadasterplan met situering van deelgebied 2 van het projectgebied (© AGIV).

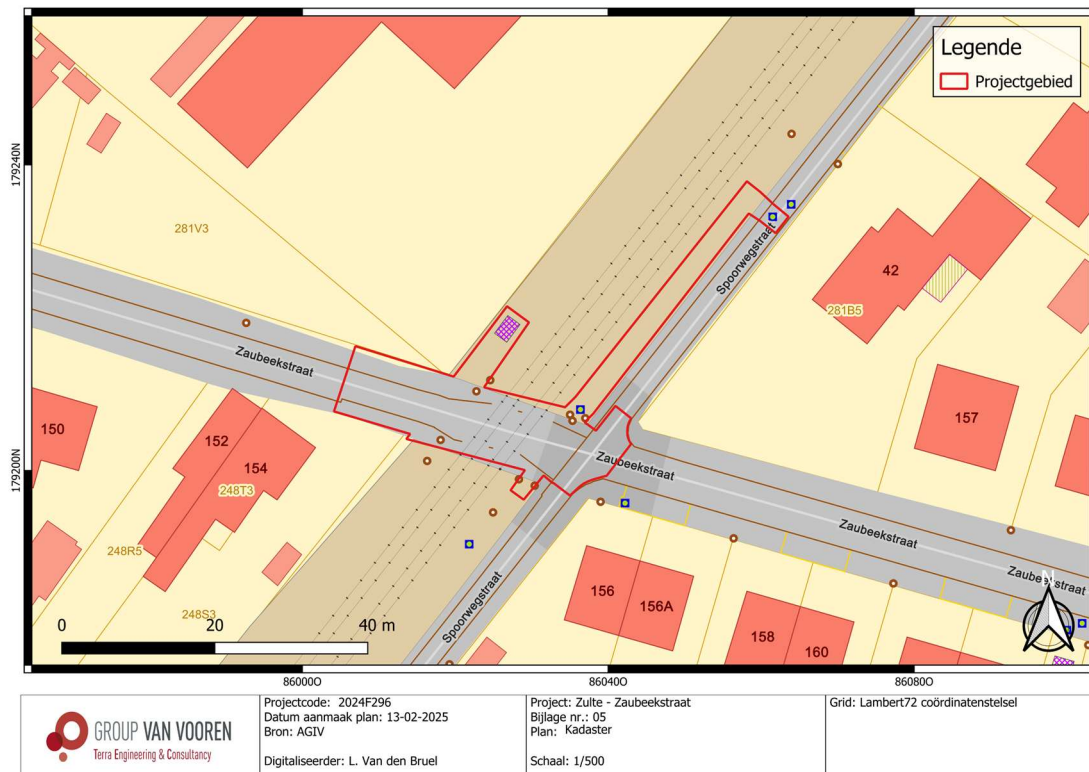

Fig. 3.5: Kadasterplan met situering van deelgebied 3 van het projectgebied (@ AGIV).

Fig. 3.6: Meest recente luchtfoto (2023) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

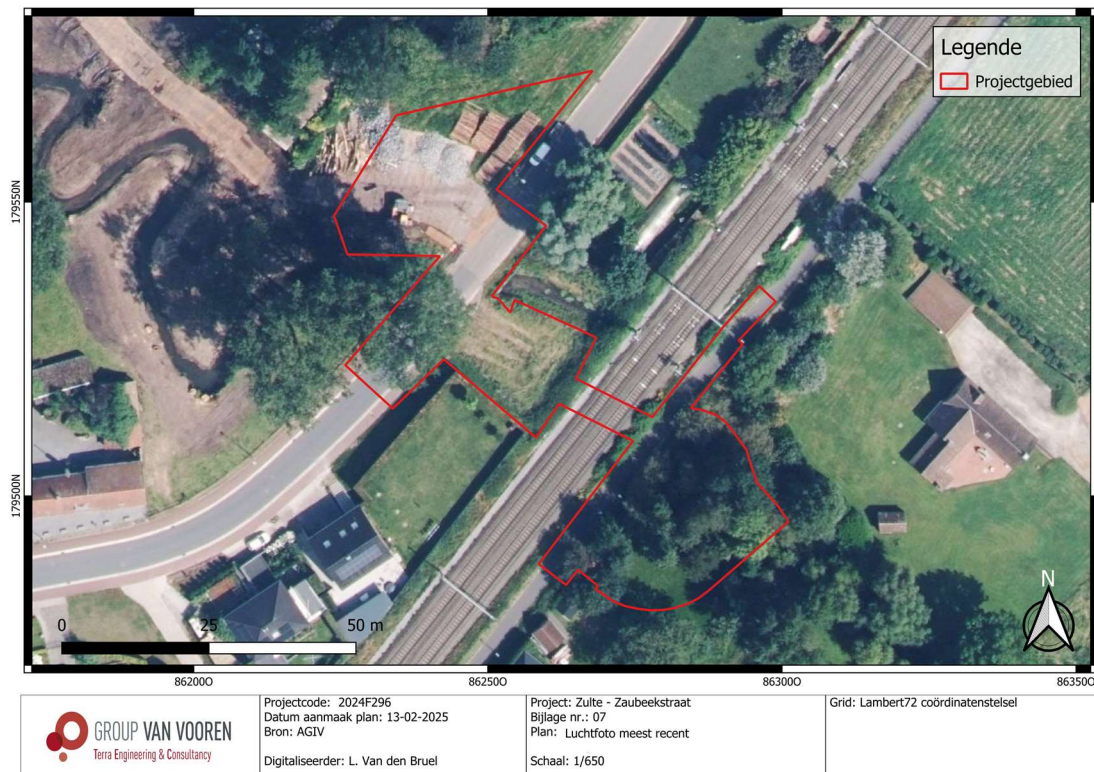

Fig. 3.7: Meest recente luchtfoto (2023) met situering van deelgebied 1 van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 3.8: Meest recente luchtfoto (2023) met situering van deelgebied 2 van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 3.9: Meest recente luchtfoto (2023) met situering van deelgebied 3 van het projectgebied (@ AGIV).

2 Gemotiveerd advies

Het projectgebied bevindt zich ten oosten van de dorpskern van Zulte. Zoals eerder werd aangehaald bestaat het projectgebied uit drie deelgebieden. Deelgebied 1 is gesitueerd ter hoogte van de kruising tussen spoorlijn 75 (een dubbele spoorweg) en de Zaubeeek. Deelgebied 2 ligt ca. 200 m stroomopwaarts langs de Zaubeeek, ter hoogte van weiland. Deelgebied 3 is iets verder naar het zuidwesten gesitueerd, ter hoogte van de kruising tussen de spoorlijn en de Zaubeeekstraat. Zulte is gelegen in de archeoregio van de Zandstreek. De dorpskern van Zulte heeft zich ontwikkeld op een hoger (ca. 15 à 16 m TAW) en droger gelegen locatie tussen de Leie (ca. 6 à 8 m TAW) en de Zaubeeek. Het projectgebied zelf situeert zich deels aan de rand van de hoger gelegen dorpskern (deelgebied 3) en deels in de alluviale vlakte van de Zaubeeek (deelgebied 1 en 2). Bij deelgebied 1 is er een duidelijk hoogteverschil merkbaar tussen de spoorweg (ca. 12 tot 13,5 m TAW) en het omringende terrein (ca. 10,5 tot 11,5 m TAW). Deelgebied 2 bevindt zich op een hoogte van ca. 10,5 m TAW. In deelgebied 3 vertoont het reliëf weinig hoogteverschil (ca. 14 à 15 m TAW).

Samengevat kan gesteld worden dat het projectgebied deels ter hoogte van een natte beekvallei gelegen is. Er komen in en rondom het terrein verschillende bodems **zonder profielontwikkeling** voor, wat wijst op een **colluviale en/of alluviale oorsprong**. Paleolandschappelijk is het terrein op een gunstige locatie gesitueerd voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de Steentijd. De nattere bodems zijn in principe minder geschikt voor bewoning uit de (pre)historie, maar de historische kaarten en archeologische vaststellingen wijzen erop dat deze regio, zelfs in de beekvalleien, in het verleden wel degelijk bewoond was.

Uit de historische kaarten van de 18de eeuw blijkt dat het stratenpatroon van de Olsenestraat ter hoogte deelgebied 1 en de Zaubeeekstraat ter hoogte van deelgebied 3 reeds overeenkomt met zijn huidige vorm. Ook de Zaubeeek die doorheen het projectgebied stroomt wordt gekarteerd. Vanaf de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) wordt de spoorlijn van Kortrijk naar Gent weergegeven, die vanaf dan zowel deelgebied 1 als deelgebied 3 doorsnijdt. Deelgebieden 1 en 2 bestaan verder uit een afwisseling tussen weiland, bos en akkerland, terwijl deelgebied 3 reeds volledig verhard is.

Wat **deelgebied 2** betreft blijft het terrein langs de Zaubeeek steeds in gebruik als weiland. Derhalve blijft het landgebruik in deelgebied 2 minstens twee eeuwen ongewijzigd. Vanaf de topografische kaart van 1981 wordt parallel aan het spoor de Spoorwegstraat aangelegd ter hoogte van **deelgebied 3**. Hierna blijft de terreinsituatie in deelgebied 3 onveranderd tot op heden. In de 20ste eeuw domineren de aanwezigheid van de Zaubeeek, de Olsenestraat en de spoorlijn nog steeds het landgebruik in **deelgebied 1**. In 2016 wordt parallel aan de spoorlijn een fietspad aangelegd, dewelke het projectgebied doorkruist. Daarna blijft de landinrichting tot op heden ongewijzigd.

De archeologische vooronderzoeken in de omgeving leverden geen archeologisch relevante sporen op. Behalve het proefsleuvenonderzoek aan de Waregemstraat (830 m ten zuidwesten) waar bomkraters en bomhulzen uit de Eerste Wereldoorlog werden gevonden. Andere vindplaatsen betreffen een bij toeval gevonden Neolithische bijl (885 m ten zuidwesten) en een Romeins grafveld (ruim 500 m ten noorden). Op ongeveer 640 m ten zuidoosten lag het middeleeuwse kasteeltje 'Goed ten Dijke' (14de eeuw) en de latere hoeve 'Blauw Kasteelken' (18de eeuw).

Naar aanleiding van riolerings- en wegeniswerkzaamheden werd voor de Warandestraat en een deel van de Olsenestraat een archeologienota opgesteld (ID 2191). Deelgebied 1 van het projectgebied, dat aan de Olsenestraat gelegen is, overlapt aan de zuidwestzijde met deze archeologienota. Vanwege de versnipperde aard van de geplande bodemingrepen en de reeds aanwezige verstoringen werd het terrein vrijgegeven zonder verder onderzoek.

In de directe omgeving van het projectgebied werden tot op heden verschillende archeologienota's opgesteld waarbij vooronderzoek met ingreep in de bodem werd geadviseerd in een programma van maatregelen in uitgesteld traject. Een viertal van deze vervolgonderzoeken werden reeds uitgevoerd (ID 26903, 26902, 24407, 23253) (in de vorm van landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek) maar leverden telkens zowel voor steentijd artefactensites, als voor grondsporensites slechts een laag potentieel op. Aan de Waregemstraat werd een onderzoek in regulier traject uitgevoerd (ID 11838) op 830 m ten zuidwesten van het projectgebied, waarbij naast een landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek ook een verkennend booronderzoek werd toegepast. Ook dit onderzoek resulteerde in de conclusie dat er toch geen afdoende indicaties aangeboord werden voor een gunstige in situ bewaring van steentijd artefactensites.

Het projectgebied bestaat uit drie aparte deelgebieden:

Deelgebied 1 is gelegen aan de kruising tussen de Zaubeeek en de spoorweg en Olsenestraat. De totale oppervlakte van deelgebied 1 bedraagt 2 499 m². De fietstunnel zal gerealiseerd worden onder de spoorweg. De fietstunnel is minimaal 2,5 m hoog en 4,5 m breed. Omdat het spoor zich op een ophoging bevindt, zal de verstoringsdiepte ten opzichte van het omringende maaiveld ca. 1,25 m bedragen. Het fietspad zal een verstoringsdiepte hebben van 50 tot 70 m-mv. De Olsenestraat wordt verhoogd zodat het fietspad zonder enige hindernis aansluit op de wegenis. Hierbij worden er geen bijkomende verstoringen verwacht ten opzichte van het reeds aanwezige gabarit. Er zullen nieuwe RWA-leidingen worden aangelegd tussen de RWA-putten en de Zaubeeek. Voor de RWA-leidingen wordt rekening gehouden met

een maximale verstoringdiepte van 2 m-mv. Tussen de spoorweg en de Olsenstraat zal ook een wadi worden voorzien met een diepte hebben van ca. 75 cm-mv. Langs het fietspad zal ook groenaanleg gebeuren. Een werfzone wordt voorzien aan de overzijde (perceel 1100A) van de Olsenstraat dewelke uitsluitend wordt gebruikt als stockagezone. Hier zullen bijgevolg geen bodemingrepen plaatsvinden.

Deelgebied 2 ligt ca. 200 m stroomopwaarts op de rechteroever van de Zaubeeek en bestaat volledig uit weiland. Hier zal een volume worden uitgegraven ter compensatie van het door de fietstunnel ingenomen overstromingsvolume. De totale oppervlakte van de compensatiezone bedraagt 648 m². Enkel de noordoostelijke helft hiervan, met een oppervlakte van 364 m², zal uitgegraven worden. De uitgraving voor het nieuwe overstromingsvolume zal een beperkte diepte hebben van max. 30 cm-mv.

Deelgebied 3 omvat een deel van de spoorweg en de daarmee kruisende Zaubeeekstraat. Naast de spoorweg is ook een klein gedeelte van de Spoorwegstraat opgenomen in het deelgebied. De oppervlakte van deelgebied 3 bedraagt 517 m². De geplande werken betreffen het opbreken en sluiten van de overweg in de Zaubeeekstraat en de aanleg van een leiding van de spoorgracht vanaf de overweg naar de RWA-put in de Spoorwegstraat. Het opbreken van de overweg houdt concreet in dat het asfalt zal worden afgefreesd. Er zullen nieuwe wegmarkeringen worden aangebracht op het bestaande asfalt om de gewijzigde verkeerssituatie te duiden. Er worden geen bijkomende verstoringen verwacht ten opzichte van de reeds aanwezige structuren. De nieuwe RWA-leiding komt ter hoogte van de Spoorwegstraat te liggen en zal een lengte hebben van ca. 45 m. Voor de RWA-leiding wordt rekening gehouden met een verstoringdiepte van 1,55 m-mv.

De verzamelde aardkundige, historische en archeologische gegevens leiden tot de vaststelling dat er een hoog archeologisch potentieel is ter hoogte van het projectgebied voor waarden uit de Steentijd t.e.m. de Nieuwe Tijd. In de omgeving van het terrein werd tot op heden nog maar weinig systematisch archeologische onderzoek uitgevoerd in de vorm van vooronderzoeken met ingreep in de bodem en opgravingen.

Vermits de afwezigheid van archeologische waarden niet volledig kan uitgesloten worden, is verder archeologisch vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem noodzakelijk. In dit huidige traject gaat een **landschappelijk bodemonderzoek** uitgevoerd worden binnen de contouren van het vergunningsgebied. Zodoende kan er afgetoetst worden in hoeverre er buffer aanwezig t.o.v. de geplande nivellering van het terrein. Mogelijks kunnen er zo zones worden uitgesloten voor vooronderzoeken met ingreep in de bodem.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat er binnen de contouren van het projectgebied drie pedogenetische zones aanwezig zijn. In deelgebied 1 werd in het noorden en het zuidoosten bodems met een A/C-profiel waargenomen, alsook op het hoger gelegen terrein in het noordoosten van deelgebied 2. Deze bodems kennen een Ap-horizont met een variërende dikte van 20-50 cm die rust op de C-horizont en een scherpe ondergrens kent. In het zuidoosten van deelgebied 1 kon zelfs nog een oude Ap-horizont waargenomen worden met een dikte van ca. 60 cm.

Vervolgens tonen de bodems langs de Zaubeeek een verstoord bodemprofiel waarbij een minder dikke A-horizont rust op een heterogene donkergrijs (tot zwarte) bodemlaag met een variërende dikte van ca. 75-200 cm die geïnterpreteerd wordt als een verstoord bodempakket dat tot stand gekomen is bij antropogene afgravingen die betrekking gehad hebben op aanpassingen aan de Zaubeeek zoals het recht trekken van de natuurlijke waterloop. Bij Boring 2 en 4 kon tussen de A-horizont en het verstoord pakket nog een ophogingslaag van homogene zanden waargenomen worden.

Ten slotte wordt de bodem ter hoogte van de braakliggende zone tussen de Olsenstraat en de spoorweg in het westen van deelgebied 1 geïnterpreteerd als een opgehoogde bodem die bestaat uit heterogeen donkerbruine zanden waarin onder andere baksteenfragmenten in vermengd zijn.

Uit alle gegenereerde data – bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek – blijkt dat er **geen goede bewaringsomstandigheden zijn voor Steentijd artefactensites**. Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem om Steentijd artefactensites op te zoeken, is dan ook niet noodzakelijk.

Ook voor grondsporensites moeten de verwachtingen bijgesteld worden. Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek kan vastgesteld worden dat er geen potentieel op archeologische waarden meer is voor de zones langs de Zaubeeek waar **verstoorde en verontreinigde bodemprofielen** aangetroffen werden tot een variërende diepte van ca. 110-200 cm-mv. In **deelgebied 1** houdt dit in dat de deelzone tussen het spoor en de Olsenstraat (**deelzone 2**) niet wordt geselecteerd voor verder onderzoek omwille van de vastgestelde **afgegraven en opgehoogde bodem** (minimaal 200 cm-mv). Bovendien zullen de geplande werken voor de tunnel hier maar een diepte tot 1,25 m ten opzichte van het omringende maaiveld bedragen, omdat het spoor zich op een ophoging bevindt. Het fietspad richting de Olsenstraat zal slechts een verstoringsdiepte hebben van 50 tot 70 m-mv.

Bij de deelzone ten zuidoosten van het spoor (**deelzone 3**) is zowel een **verstoorde bodem** als een goed bewaard bodemprofiel vastgesteld. Omwille van de te behouden bomen en de marge die aangehouden dient te worden ten opzichte van de beek (minstens 5 m) is de beschikbare **te onderzoeken oppervlakte** ter hoogte van de positieve boring **zeer beperkt** (250 m²). De eventuele **kenniswinst** zou hier **minimaal** zijn en slechts een versnipperd beeld opleveren, daarom wordt de zone niet geselecteerd.

In deelgebied 1 wordt ook de stockagezone in het noorden (**deelzone 1**) niet geselecteerd voor verder onderzoek omdat er hier **geen bodemingreep** zal plaatsvinden. Ook de reeds bestaande wegenis, fietspad en spoorwegzone worden niet geselecteerd omwille van de aanwezige verstoringsgraad enerzijds en de beperkte bodemingreep anderzijds (in het geval van de wegenis en het fietspad). Verder onderzoek zou hier bovendien geen kenniswinst opleveren.

Deelgebied 2 wordt niet geselecteerd voor vervolgonderzoek op basis van de verstoord en verontreinigde bodemprofielen enerzijds en de **beperkte bodemingreep tot maximaal 30 cm-mv** anderzijds. Aangezien de Ap-horizont hier een dikte heeft van 50 cm zullen de geplande werken **geen bedreiging** vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Bovendien zou een diepere bodemingreep dan 30 cm-mv de goede werking van het nieuwe overstromingsvolume kunnen aantasten.

Deelgebied 3 wordt niet geselecteerd voor verder onderzoek omdat op het merendeel van dit terrein **geen bodemingreep** zal plaatsvinden. Het aanleggen van de RWA-leiding betreft een beperkte bodemingreep waarbij verder onderzoek geen kenniswinst zou opleveren.

Gezien de slechts zeer versnipperde aard van het kennispotentieel en de meestal beperkte bedreiging van het bodemarchief, wordt de vrijgave van het terrein geadviseerd zonder dat een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem zou moeten plaatsvinden.

Het terrein kan vrijgegeven worden zonder vervolgonderzoek of zonder bijkomende maatregelen ter bescherming van (afwezige) relevante erfgoed.

Het volledige vergunningsgebied mag integraal opgenomen worden in de GGA (gebieden geen archeologie).

3 Programma van maatregelen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem

Vermits een vooronderzoek met ingreep in de bodem niet noodzakelijk is voor het betreffende terrein, dient er geen programma van maatregelen opgesteld te worden.

Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Dit verslag mag niet vertaald worden, behalve door of in opdracht van Terra Engineering & Consultancy nv.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

Sint-Truiden, 7 maart 2025.

Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Auteur + Erkend archeoloog	Alexander Doucet	#SIGN_ADO
Nagelezen en goedgekeurd door + Erkend archeoloog	Ward Decramer	#SIGN_WDC
Teamleader Sint-Truiden	Maarten Dingenen	#SIGN_MDI
Naam van de operationeel verantwoordelijke TEC nv	Stijn Minne	#SIGN_SMI
Naam van de persoon die TEC nv rechtsgeldig kan vertegenwoordigen tegenover derden	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	#SIGN_KVV